

Eguzkia ekialdetik sartzen da

Aragoiko Gobernuak filigrana linguistikoa asmatu du Sartaldeko Zerrendan (Franja de Ponent katalanez) hitz egiten den hizkuntza mendebaldeko katalana dela onartu nahi ez duelako. Lege proiektuan “ekialdeko aragoiera” izenez bataiatu du. Izendapen azientifikoa ez dute ontzat hartu, ez Zaragozako Unibertsitateak, ez Eskola Kontseiluak, ezta Aragoiko Hizkuntzen Kontseiluak ere.

| ÁLEX MILIAN / EL TEMPS |

“BENAVARRIN (Baixa Ribagorça) hitz egiten dena ekialdeko aragoiera dela esaten duen txosten zientifikoa ekartzen badidate, hitz egingo dugu. Gaur egun, inork –ez unibertsitateak ezta nazioarteko komunitate zientifikoak ere– ez du zantzan jartzen han hitz egiten dena katalana dela, salbu eta taldexka sasizientifiko edo sasilinguistikoren batek”. Benavarriko alkatea, Alfredo Sancho sozialista, irakaslea da eta Aragoiko Eskola Kontseiluan ordezkaria. Kontseiluan hizkuntzen legeaz eztabaidatu zuten eta Sanchok zuzenketa aurkeztu zuen legearen kontra. Aragoiko Gobernuak proposatutako zirriborroa gehiengoak atzera botatzea lortu zuen.

Aragoiko Gobernuak Eskola Kontseiluari zirriborroaren 5. kapituluaz baino ez zion iritzia eskatu. Kapitulu horrek jorratzen du hizkuntzen irakaskuntza eta gobernuak pentsatu zuen Eskola Kontseiluak ez zuela erreparatuko hizkuntzei nola deitzen zitzaizen. Baina legeak ahulgune asko ditu eta Sanchok gustura zuzendu ditu. Hasteko, “zergatik ez du esaten zehazki zein hizkuntza irakatsi behar diren?”. Kritika argia eta gar-

Zaragozan egindako bilkura. Aragoiko zati batean katalana hitz egiten denik ez dute onartzen argazkiko aragoiarrek. No hablamos catalán plataformakoek antolatutako zuzen bilkura.

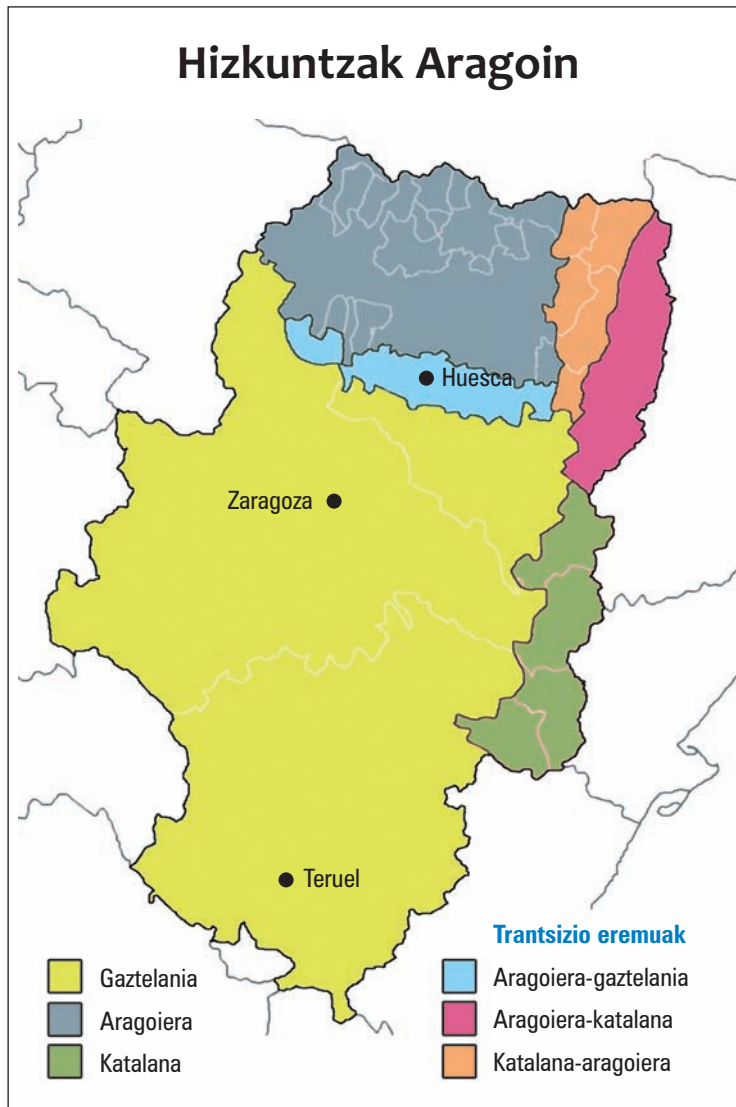
NOHABLAMOSCATALAN

bia da: “Nola irakatsi hizkuntza, ez badakigu zein hizkuntzaz ari garen?”.

Bigarrenik, Benavarriko alkateak esan du legeak “zorroztasun zientifikoa bermatu” behar duela, eta legea filologia unibertsalaren irizpideetatik urruntzen da, filologoek aragoiera eta katalana deitzen dieten hizkuntzei lege proiektuak Aragoiko hizkuntzak deitzen dielako.

Hirugarrenik, 5. kapituluak “hizkuntzen irakaskuntza” aipatzen badu ere, ez dute esaten “irakasleek zein prestakuntza, akreditazio edo titulazio” izan behar duten. Laugarrenik, “ez da esaten irakaskuntza bukatutakoan ikasleek zein ziurtagiri izango duten”. Orain arte, irakaskuntza katalanez egindako ikasleari B mailako (erdi mailako) egiaztargiria ematen zitzaion, Kataluniako Hizkuntza Politikako Zuzendaritza Orokorrek emandakoa.

Sanchok lortu zuen Eskola Kontseiluaren gehiengoak 5. kapituluaren kontra bozkatea. Sindikatueta ordezkariek, guraso elkarteek, berrikuntza pedagogikoko mugimenduek eta herrietako ordezkariek bozkatu zuten kontra. Herrietako PPko eta PAREko (Partido Aragonés) ordezkariek ez zuten bozkatu. Zirriborroaren alde bozkatu zuten administrazioko

“Benavarrin (Baixa Ribagorça) hitz egiten dena ekialdeko aragoiera dela esaten duen txosten zientifikoa ekartzen badidate, hitz egingo dugu. Inork ez du zalantzan jartzen han hitz egiten dena katalana dela”

Alfredo Sancho, Benavarriko alkate sozialista

ordezkariek, patronal pribatukoek eta eskola kontzertatuetako patronalekoek.

Eskola Kontseiluko hurrengo bileran Aragoiko Gobernuko Hezkuntza, Unibertsitate, Kultura eta Kirol kontseilariak, María Dolores Serratek, hartu zuen parte. Gironako Ripollan jaio zen 1955ean, katalan hiztuna da eta hizkuntzen legea bultzatzen duen saileko arduradun nagusia da. Alfredo Sanchoren galderari erantzunez, esan zuen asmoa ez zela “eztabaida filologikoa” sortzea, berak “erdialdeko katalana” hitz egiten zuela, Aragoiko Zerrendan hitz egiten denaz desberdina eta azken horri aragoiera deitu nahi ziotela “Valentzian valentziera deitzen dioten bezala”. Eta esan zuen legeak “familia arazoak” sortu zizkiola.

Kontua da legeak, katalanari izena aldatzeaz gain, aragoierarekin nahasmenia sortzen duela. Aragoiera Aragoiko iparraldean hitz egiten den hizkuntza da eta atzerakada handia izan du gizarte erabileran.

Akademia bat bi hizkuntzentzat “Legea bi hizkuntzen nortasuna ukatzeko modua da. Tiro batekin bi txori botatzen ditu: aragoieraren batasuna ezeztatzen du, zeren hainbat hizkuntzatan banatzen du; eta katalana

Babeslea: Euskal Herriko Unibertsitatea

Gratuondokoak euskaraz UPV/EHU 2012-13 ikasturtea

Master ofizialak:

- Euskal nazionalismoa XXI. mendean
- Hizkuntzalaritza eta euskal filologia
- Hizkuntzaren azterketa eta prozesamendua
- Multimedia komunikazioa. EHU-EITB unibertsitate-masterra
- DBHko, Batxilergoko, LHko eta hizkuntzen irakaskuntzako irakasleen prestakuntza

Unibertsitateko espezialista tituluak (berezko tituluak):

- Euskal Herriko pentsamendu kritikoa XX.-XXI. mendeetan
- Hizkuntza-plangintza
- Itzulpenintza eta teknologia
- Software librea: sistema, sarea, segurtasuna eta web-aplikazioak
- Neuroerregulazioa
- Hondakinen kudeaketa eta tratamenduak

Informazio gehiago:
www.ikasketak.ehu.es

ukatzen du, hizkuntza hori baita gehien izorratzen diena”. Ramón Sistacek dio hori; Huescako Camporrellsen jaioa, Institut d’Estudis Catalaneko (IEC) Filologia Saileko kidea eta Zentro de Estudios Ribagorzanseko hizkuntza saileko zuzendaria da. “Aragoiko hizkuntzak hitz egiten direla esatea ezer ez esatea da: hizkuntzak indargabetzea eta patuesaren mailan jartzea”.

Legeak Aragoiko hizkuntzentzako akademia aurreikusten du. Sistacek salatu duenez, “IEC zanpatzea da hori. Katalana hitz egiten den lurralde guztietan lituzke eskuduntzak eta eskuduntza horiek Espainiako Estatuak ematen ditu. Estatutik kanpo eztabaidatzekoa litzateke, baina Aragoian IECek ditu hizkuntza akademiaren eskuduntzak. IEC ez da Kataluniako erakundea, estatukoa baizik”.

Aragoiko Gobernuak baldar saiatu da arrazoitzen akademia berriaren asmoa. Alegia, beste autonomia erkidego bateko akademia batek Aragoian eskuduntzak izatea saihestu nahi du. Sistacek zera gogorarazi du: “Argi dago, ahaztu zaie La Real Academia Española ere, kanpoko erakundea dela eta kirtenteria handia litzatekeela Aragoian norbait gaztelaniari buruzko arauak ematea”.

Dena dela, Sistacen ustez “legearen astakeria handiena da akademia ez luketela akademikoko osatuko, baizik eta politikariek, hala ondoriozta daiteke behintzat zirriborroa irakurrita”.

Hizkuntza politizatzea

Legearen sorburua eta asmoa politikoak dira, nabarmen, *El Temps*ekin hitz egin duten adituen ustez. Sistacek dio bi gauza hartu behar direla kontuan. Batetik, PPren kanpaina katalanaren kontra: gerra aitortua parafernalia guztiarekin, artilleria, abiazioa eta itsas armada Valentziar Herrialdean, Balear Uhartetan, Katalunian –murgiltze sistemari buruzko epaia– eta orain Aragoian.

Bestetik, Sistacek Sartaldeko Zerrendan Partido Aragonésen (PAR) presioa aipatu du: “PPri oin

puntetan igarotzea gustatuko litzaioke. Legea indarrean sartu gabe, zaratarik atera gabe ibil zitezkeen, baina PAREk odola eta haragi freskoa nahi du. PAREko muturrekoenek estutu ditu eta ez dute jakin lotura horretatik askatzen”.

“PPri oin puntetan igarotzea gustatuko litzaioke. Legea indarrean sartu gabe, zaratarik atera gabe ibil zitezkeen, baina Partido Aragonésen odola eta haragi freskoa nahi du”

Ramón Sistac, Institut d’Estudis Catalaneko kidea

Alfredo Sanchok Partido Aragonésen eskua sumatu du: “Seguru PAREN eta Aragoiko PPko adar erradikalenaren presio politikoa dagoela. Horiek ez dute katalanaz ezer jakin nahi. Izena bera da izorratzen diena”.

Natxo Sorolla soziolinguistaren ustez, “helburu inportanteena eztabaida gai nagusitik urruntzea da, hots, gai nagusia da biztanleria osoak elebidun izan beharko luketela, eta haiek hizkuntzaren izenaz eztabaidatzen ari dira”.

Gobernuak prestatzen ari den legearen aurka agertu dira Zaragozako Unibertsitatea, Aragoiko Hizkuntzen Kontseilua, Zaragozako Udala eta Aragoiko Zerrendako hainbat udal

Orain egoera larriagoa da, zeren Sartaldeko Zerrendan katalanak gaixotasun kronikoaren sintomak agerian ditu. Sorollak dioenez, “trantsizio soziolinguistikoan gaude: 2003an Aragoiko Gobernuak egindako inkestaren arabera, Aragoiko Zerrendan %88k katalana ezagutzen zuen”. Sartaldeko Zerrendan lurralde gehienak landa eremuak dira, ez dute etorkinik, baizik eta kanpora alde egin dute. “Horri esker, katalanak kaleko hizkuntza izatea lortu du”, Sorollaren esanetan. Baina katalana egiteko

hori galtzen ari da. “Haur-gazteekin egindako ikerketa berriek diote katalana katalan hiztunen artean baino ez dela erabiltzen eta haien artean ere ez beti. Hau da, hizkuntza ordezkapena ari da gertatzen, Alacanten eta Ipar Katalunian hainbat gunetan antzeman den bezala. Arrazoi batzuegatik ari da gertatzen: prestigio galera (hizkuntzaren izenari buruzko zalantzek eragiten dute), irakaskuntzan ez erakustea eta hedabideetan ez agertzea eta bestelako hizkuntzak hitz egiten dituztenek kaleko erabilerarako gaztelania aukeratu izana”.

Horregatik guztiagatik, Aragoiko Zerrendan erantzuna irmoa izan da. Hizkuntzaren alde egiten duten elkarte guztiak mugitu dira eta katalanaren ahuldaea erakusten duten datuak gogora ekarri dituzte. Matarranyako kultur elkarteak, Zentro de Estudios Ribagorzansek, Institut d’Estudis del Baix Cinca eta Iniciativa Cultural de la Franjak adierazpena egin dute: “Katalanak gure eskualdeetako ondasun gisa iraundera dezan, beharrezkoa da erakundeek hizkuntza onestea, eta batik bat, derri-gorrezko irakaskuntzak bermatu behar du eskualde hauetako biztanle guztiak katalana eta gaztelania ezagutzea. Ikasleak katalanez eta gaztelaniaz alfabetatzeko politika kontzientek baino ez du salbatuko ahul dagoen ondasuna”.

Gobernuak prestatzen ari den legearen aurka agertu dira Zaragozako Unibertsitatea, Aragoiko Hizkuntzen Kontseilua, Zaragozako Udala eta Aragoiko Zerrendako hainbat udal. Ramón Sistacen ustez, erantzun gehiago izango dira. “Eskubide bat kentzen dizutenean igarri egiten duzu. Lehen ez zegoen ezer, baina eskoletan irakasteko aurrerapausoa eman denez, orain erantzuna egongo da”. Benavarriko alkatea kexu da, berriz ere hizkuntza politizatu delako. “Hizkuntzen legea beti tripetatik maniatzen da, ez buruarekin. Baina liztor habia astinduz gero, badakigu zer gerta daitekeen”. ■

